

Schengen-alue: opas Euroopan rajattomasta vyöhykkeestä

EU:n passivapaa matkustusalue tunnetaan nimellä Schengen-alue. Se on yksi Euroopan yhdentymisen konkreettisimmista saavutuksista. Lue siitä lisää oppaastamme.

Mikä on Schengen-alue?

Schengen-alue on keskeinen osa EU-hanketta. Se perustettiin vuonna 1995. Passitarkastukset lakkautettiin, ja EU:n kansalaiset saivat oikeuden liikkua vapaasti. Tämä tarkoittaa, että he voivat asua, opiskella, työskennellä ja jäädä eläkkeelle kaikkialla EU:ssa. Oikeuksista hyötyvät myös matkailijat ja yritykset.

Schengen-maat

Kaikki EU-maat kuuluvat Schengen-alueeseen paitsi Irlanti, joka on jättäytynyt alueen ulkopuolelle. Kyproksen on määrä liittyä Schengen-alueeseen myöhemmin. Bulgarian ja Romanian osalta EU-maat ovat päässet sopuun siitä, että rajatarkastukset poistuvat ilma- ja meriteitse matkustavilta 31. maaliskuuta 2024 alkaen.

Lisäksi neljä unionin ulkopuolista maata kuuluu Schengeniin: Islanti, Norja, Sveitsi ja Liechtenstein.

Lisätietoa [Schengen-alueen laajentumisesta](#)

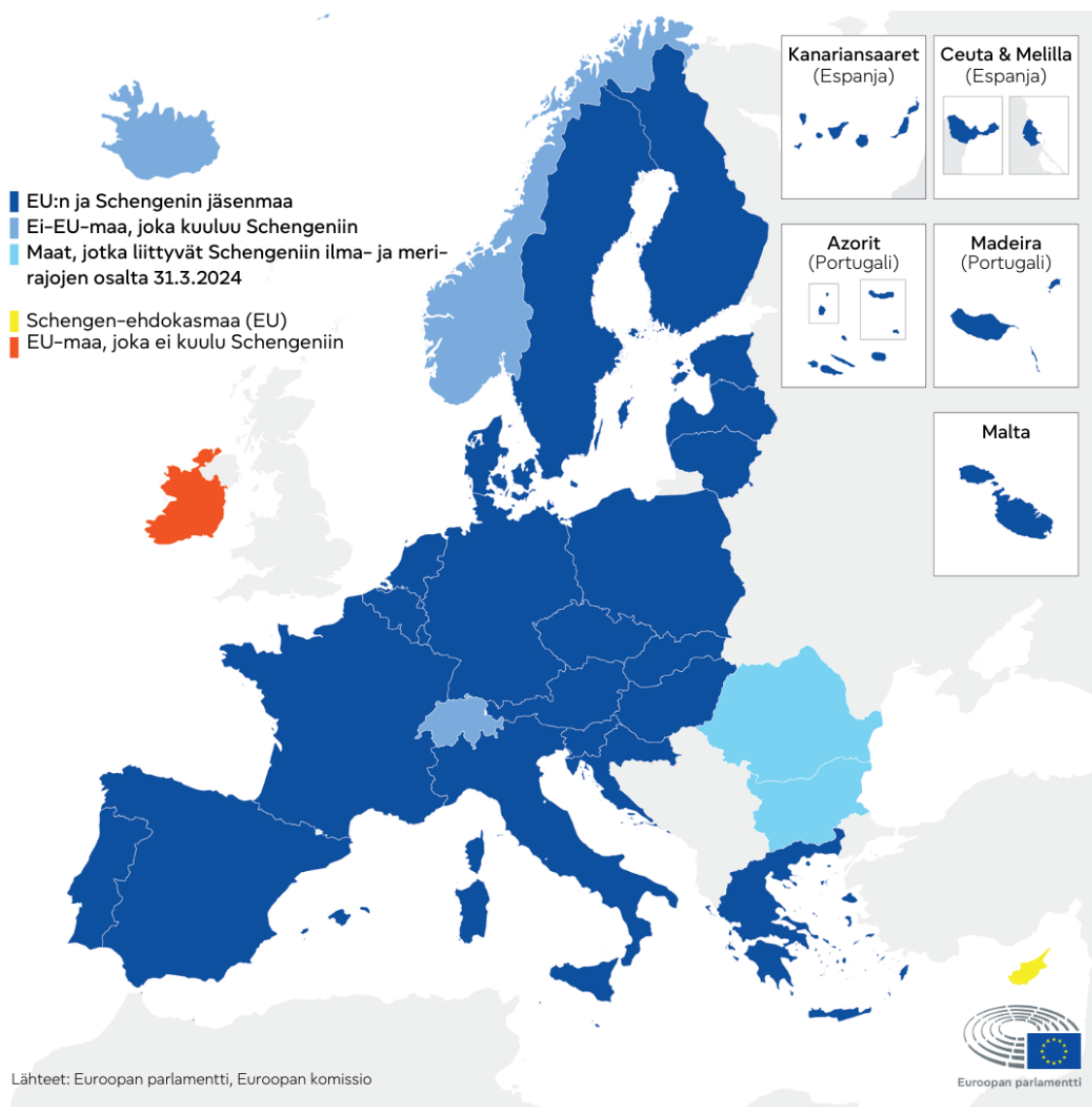
Tarkoitus ja hyödyt

EU:n sisärajan ylittää joka päivä [miljoonia ihmisiä](#). Vapaa liikkuvuus voi käytännössä merkitä erilaisia oikeuksia eri henkilöryhmille matkailijoista perheisiin.

Kaikki EU:n kansalaiset voivat oleskella toisessa EU-maassa matkailijana voimassa olevalla passilla tai henkilökortilla enintään kolme kuukautta. He voivat myös asua työn vuoksi toisessa jäsenmaassa, ja heillä on oikeus tulla kohdelluiksi samalla tavalla kuin kyseisen maan kansalaiset. Yrittäjät hyötyvät sijoittautumisvapaudesta, ja opiskelijoilla on oikeus opiskella missä tahansa EU:ssa.

EU:n sisärajojen sulkeminen aiheuttaisi suuria kustannuksia ja estäisi 1,7 miljoonan ihmisen työmatkaliikenteen rajojen yli.

[Lue, miten koronapandemia vaikutti liikkumisvapauteen EU:ssa](#)

Turvallisuuden takaaminen

Schengen-säännöillä poistettiin sisärajatarkastukset sekä yhdenmukaistettiin ja lisättiin alueen ulkorajojen suojelua. Ihmiset voivat matkustaa Schengen-alueella maasta toiseen ilman rajatarkastuksia. Kansalliset viranomaiset voivat kuitenkin tarkastaa henkilöitä sisärajoilla tai niiden läheisyydessä, jos valvontaa on poliisin tietojen ja kokemuksen mukaan väliaikaisesti tehostettava.

Schengen kattaa myös yhteisen viisumipolitiikan, joka koskee EU:n ulkopuolisten maiden kansalaisten lyhytaikaista oleskelua. Se auttaa Schengen-maita yhdistämään voimansa rikollisuuden torjunnassa [poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön](#) avulla.

Schengenin tietojärjestelmää on parannettu, jotta Euroopassa olisi turvallisempaa. Tutustu parannuksiin koskevaan infografiikkaamme.

Lue lisää siitä, miten Europolin valmiuksia torjua rikollisuutta ja terrorismia on parannettu

The Schengen zone is one of the pillars of the European project ©AP Images/European Union-EP

Ulkoiset ja sisäiset rajat

Schengen-sääntöjen toimivuutta heikensi se, että [muuttovirrat EU:hun kasvoivat](#) vuonna 2015 ja turvallisuusongelmat lisääntyivät. Ongelmia aiheuttivat muun muassa terrorismi ja vakava rajat ylittävä rikollisuus. Tästä seurasi, että useissa jäsenmaissa [otettiin rajatarkastukset uudelleen käyttöön](#). Useat EU-maat joutuivat palauttamaan sisäraajatarkastukset koronapandemian puhjettua vuonna 2020. Tarkoituksena oli hillitä viruksen leviämistä.

Parlamentti on toistuvasti arvostellut [sisäraajatarkastusten jatkamista](#) Schengen-alueella. Se haluaa sallia ne vasta viimeisenä keinona. Parlamentti antoi huhtikuussa 2020 [pääöslauselman EU:n yhteensovitetuista toimista pandemian torjumiseksi](#). Siinä kehoitettiin jäsenmaita hyväksymään vain välttämättömiä ja oikeasuhteisia toimenpiteitä, kun ne ottavat käyttöön ja jatkavat sisärajavälontaa. Parlamentti korosti myös tarvetta palata täysin toimivaan Schengen-alueeseen.

Komissio ehdotti joulukuussa 2021, että Schengen-aluetta koskevat säännöt päivitetään. Tavoitteena on varmistaa, että tarkastukset palautetaan sisärajoille vasta viimeisenä keinona. Pyrkimyksenä on myös edistää vaihtoehtoisia toimenpiteitä, kuten kohdennettuja poliisitarkastuksia ja tehostettua poliisiyhteistyötä.

Parlamentti hyväksyi kantansa esitykseen 20. syyskuuta 2023 ja voi nyt aloittaa neuvottelut neuvoston kanssa. Parlamentin jäsenet ovat useaan otteeseen vastustaneet tarkastusten toistuvaa palauttamista, sillä se haittaa ihmisten vapaata liikkuvuutta kaikkialla EU:ssa.

Haasteet ja EU:n toimet

Muuttoliike ja ulkorajojen turvallisuus ovat Euroopalle haaste. Vuonna 2015 EU:n ulkorajat ylitettiin laittomasti jopa 1,83 miljoonaa kertaa. [Laittomien rajanylitysten määrä laski vuonna 2023](#) noin 355 300:aan. EU pyrkii silti [vahvistamaan ulkorajojen valvontaansa](#) ja käsittelemään turvapaikkahakemukset tehokkaammin.

Nämä haasteet ovat johtaneet huomattaviin [rajaturvallisuuspolitiikan](#) muutoksiin. EU on perustanut uusia välineitä ja virastoja, muun muassa Schengenin tietojärjestelmän, viisumitietojärjestelmän ja Euroopan raja- ja merivartioviraston (Frontex) sekä [rajanylitystietojärjestelmän](#) Schengen-alueen ulkorajoille.

[Parlamentti hyväksyi uudistetun turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston](#) (AMIF) vuosien 2021–2027 talousarvion heinäkuussa 2021 antamassaan päätöslauselmassa. Talousarvion määrää nostettiin 9,88 miljardiin euroon. [Rahastolla](#) vahvistetaan yhteistä turvapaikkapolitiikkaa, kehitetään laillista muuttoliikettä jäsenmaiden tarpeiden mukaisesti, tuetaan kolmansien maiden kansalaisten kotouttamista ja torjutaan laitonta muuttoliikettä. Se myös kannustaa jäsenmaita jakamaan oikeudenmukaisemmin vastuun pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Rahasto tekee tiivistä yhteistyötä uuden [sisäisen turvallisuuden rahaston](#) (ISF) kanssa ja keskittyy torjumaan rajatylittäviä uhkia, joita ovat muun muassa terrorismi, järjestäytynyt rikollisuus ja kyberrikollisuus. Parlamentti hyväksyi heinäkuussa 2021 myös sisäisen turvallisuuden rahaston, jonka talousarvio on 1,9 miljardia euroa.

Jos matkustaja ei tarvitse viisumia, hänet tarkastetaan tulevaisuudessa ennen EU:hun saapumista [EU:n matkustustieto- ja -lupajärjestelmän](#) (ETIAS) avulla. Näin rikolliset, [terroristit](#) tai muut vaaralliset henkilöt voidaan havaita ennen kuin he saapuvat EU:hun. Uuden järjestelmän odotetaan aloittavan toimintansa [vuoden 2025 keskivaiheilla](#).

Parlamentin jäsenet ovat myös hyväksyneet suunnitelmat, joilla lisätään Euroopan turvallisuutta. EU:n [raja- ja merivartiovirasto](#) saa 10 000 rajavartijan pysyvän yksikön vuoteen 2027 mennessä.

Tämä artikkeli on julkaistu alun perin vuonna 2019, ja sitä on viimeksi päivitetty tammikuussa

2019.